

Liite Tyja 2.9.2026

Vuoden 2027 talousarvion yhteydessä käsiteltävä valtuustoaloite

Valtuustoaloite maksuttoman joukkoliikennelipun tarjoamiseksi yli vuoden työttömänä olleille velvoittavaan työnhakukeskusteluun (TRE:313/08.00.01/2026)

Valtuustoaloite maksuttoman joukkoliikennelipun tarjoamiseksi yli vuoden työttömänä olleille velvoittavaan työnhakukeskusteluun

TRE:313/08.00.01/2026

Valtuustoaloitteessa esitetään, että Tampereen kaupunginvaltuusto päättää, että yli vuoden työttömänä olleille työnhakijoille tarjotaan maksuton joukkoliikennelippu, kun he matkustavat velvoittavaan työnhakukeskusteluun työllisyyspalveluihin ja sieltä kotiin. Aloite kuvaa vaikeaa työttömyystilannetta, työttömien työnhakijoiden kasvaneita velvollisuuksia sekä työttömien taloudellisen tilanteen heikentymistä, mikä vaikuttaa muun muassa mahdollisuuksiin käyttää joukkoliikenteen palveluja. Aloitteessa todetaan, että Pohjoismaisessa työvoimapalvelumallissa painotetaan työnhakijoiden kohtaamista ja tiivistä palveluprosessia, jolloin asiakkaiden käyntiajat pyritään järjestämään pääsääntöisesti kasvokkain työllisyyspalveluiden toimistoilla noin kolmen kuukauden välein. Käyntiajat ovat velvoittavia ja mikäli työtön ei saavu käyntiajalle, voidaan hänelle määrätä työttömyyspäivärahan karenssi ja hänen työnhakunsa katkeaa. Valtuustoaloitteen mukaan ongelmaksi on muodostunut kaupungin linjaus, että velvoittavaa käyntiaikaa ei siirretä tai peruta, vaikka työtön ilmoittaisi, ettei hänellä ole varaa matkustaa toimistolle. Varattomuudesta johtuva käyntiajalle saapumatta jättäminen aiheuttaa valmiiksi vaikeassa taloudellisessa tilanteessa olevalle työttömälle lisäongelmia karenssin muodossa. Valtuustoaloitteessa esitetään, että maksuttoman joukkoliikennelipun tarjoaminen pitkäaikaistyöttömille työnhakukeskusteluun osallistumisen varmistamiseksi ehkäisisi taloudellisen noidankehän syntymistä, varmistaisi mahdollisuuden osallistua työllisyyspalveluihin, vähentäisi eristäytymistä ja helpottaisi samalla muiden asioiden hoitamista kaupungin keskustassa.

Tampereen seudun työllisyysalueella asiointi perustuu vahvoihin lähipalveluihin, joita on saatavana kaikista kunnista. Palvelut on viety lähelle asiakkaita. Yksittäisen asiakkaan asiointitapa, esimerkiksi lähitapaaminen tai puhelu, perustuu virkailijan kokonaisharkintaan asiakkaan yksilöllisestä tilanteesta, palvelutarpeista sekä siitä, mikä on tarpeen työnvälityksen ja palveluohjauksen mahdollistamiseksi. Työnhakija voi esittää toiveen keskustelun järjestämistavasta. Yksilöllisyyden lisäksi on huomioitava myös yhdenvertaisuus. Työvoimaviranomaisen ratkaisuja koskevat hallintolain hyvän hallinnon periaatteet ja asiakkaan näkökulmasta ne tarkoittavat oikeutta tasapuoliseen, perusteltuun ja ennakoitavaan kohteluun. Työvoimaviranomaisen tehtäviä hoidetaan virkavastuulla. Kokonaisuuteen vaikuttavat työllisyyspalveluihin liittyvä järjestämislaki ja työttömyysturvalaki.

Työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 4 luvun 31 § mukaan alkuhaastattelu on järjestettävä työvoimaviranomaisen toimipisteessä, jollei muu järjestämistapa ole painavasta syystä sitä tarkoituksenmukaisempi. Tampereen kaupungin työllisyys- ja kasvupalvelut on katsonut painaviksi syiksi esimerkiksi oman tai pienen lapsen sairauden, työvuoron/työhaastattelun tai muun näihin rinnastuvan syyn. Muiden painavien syiden tulee myös olla työvoimapolitiittisia, eli käytännössä painavat syyt olla saapumatta käyntiajalle ovat samoja syitä, jotka olisivat hyväksyttäviä syitä olla saapumatta töihin. Lisäksi 16.1.2026 voimaan tulleen 4 luvun 35 a § mukaan työnhakukeskustelut ja täydentävät työnhakukeskustelut tulee järjestää yleistuen saajalle työvoimaviranomaisen toimipisteessä.

Asiakkaan kohtaaminen kasvokkain tukee työvoimaviranomaisen ydintehtävää eli työnvälitystä. Siksi etenkin työttömät asiakkaan kutsutaan lähitapaamiselle, jotta työvoimaviranomainen voi arvioida heidän palvelutarvettaan ja mahdollisesti esitellä heitä työnantajalle. Käytännön asiakastyö on osoittanut, että etäaikavarauksilla ei saada tarpeeksi kattavaa kuvaa työnhakijasta ja hänen

osaamisestaan, jotta häntä voitaisiin esitellä työnantajalle sopiviin avoimiin työtehtäviin. Henkilöasiakkaan lisäksi työnantaja on myös työvoimaviranomaisen asiakas ja heidän palvelutarpeensa huomioiden työvoimaviranomaisen tulee tuntea asiakkaansa riittävällä tavalla, jotta se voi välittää työnantajalle osaavaa työvoimaa.

Työvoimapalveluiden järjestämistä annetun lain 4 luvun 28 §:n mukaan työnhaun voimassaolon yksi päättymissyy on jättäminen asioimatta työvoimaviranomaisen kanssa sen antamassa määräajassa ja edellyttämällä tavalla. Edellyttämä tapa tarkoittaa mm. saapumista paikan päälle lähitapaamiseen. Saapumatta jättäminen merkitsee työnhaun päättymistä ja siten työttömyysetuusoikeuden menettämistä. Työnhaun saa käynnistettyä uudelleen asioimalla työvoimaviranomaisessa henkilökohtaisesti. Työttömyysturvalain 2 a luvun 9 §, 10 § ja 10 a § mukaan työnhaun päättymisen lisäksi asiakas voi menettää oikeutensa työttömyysetuuteen eli saada karenssin, mikäli hän jättää saapumatta lähitapaamiseen. Karenssin pituus on aluksi seitsemän päivää, mutta mikäli menettely on toistuvaa eli asiakas on 12 kuukauden aikana jättänyt aiemminkin saapumatta lähitapaamiseen tai menetellyt muilla tavoin moitittavasti työnhakuun ja työvoimapalveluihin liittyen, seurauksena voi olla työssäoloelvoite. Tämä tarkoittaa työttömyysetuusoikeuden menettämistä ja sen palautumista sen jälkeen, kun henkilö on ollut vähintään kuusi kalenteriviikkoa esim. työssäoloehtoon luettavassa työssä, opiskellut päätoimisesti tai täyttänyt ehdon muilla 10 a § mainituilla tavoilla.

Laissa työvoimapalveluiden järjestämisestä (380/2023) 102 § on säädetty työhön tai palveluun hakeutumisesta aiheutuvien kustannusten korvaamisesta. Kohdassa todetaan, että työvoimaviranomaisessa asioinnista aiheutuvista matkakustannuksista voidaan myöntää korvausta työttömälle henkilöasiakkaalle, joka vammansa tai sairautensa vuoksi tarvitsee kuljetuspalvelua voidakseen asioida työvoimaviranomaisessa. Edellytyksenä matkakustannusten korvaamiselle on, että henkilökohtainen asiointi työvoimaviranomaisessa on välttämätöntä palveluprosessin etenemisen kannalta. Järjestämislain 103 §:ssä säädetään palveluun osallistumisesta aiheutuvien kustannusten korvaamisesta. Kyseisen lainkohdan mukaan alkuhaastatteluun, työnhakukeskusteluun tai täydentävään työnhakukeskusteluun osallistumista ei pidetä palveluna, joihin työvoimaviranomainen voisi myöntää työttömyysetuutta saavalle työnhakijalle matka- ja muiden osallistumisesta aiheutuvien kustannusten korvaamiseksi tarkoitettua kulukorvausta. Vaikka työllisyyspalvelujen tapaamiseen saapuminen on käytännössä kuntalaisen palvelua, ei se kuitenkaan ole lain tarkoittamalla tavalla palvelua, josta voi hakea kulujen korvaamista.

Tampereen seudun työllisyysaluetta koskevassa yhteistoimintasopimuksessa on sovittu työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain (380/2023) mukaisesta työvoimapalveluiden järjestämistehtävien hoitamisesta. Työllisyysalueen rahoitus ja kustannusten jako kuntien kesken on sopimuksessa sovittu lakisääteisiin tehtäviin. Mikäli työllisyysalueen tehtäviä haluttaisiin laajentaa nykyisestä esimerkiksi käsittämään asiakkaiden matkojen korvaamista, se edellyttää yhteistoimintasopimuksen uudelleen neuvottelemista ja hyväksymistä sopijakuntien valtuustoissa. Lisäksi on huomioitava, että työvoimaviranomaisen ei ole mahdollista myöntää tukea matkakustannuksiin vain tamperelaisille, koska asiakkaat asetettaisiin keskenään eri asemaan asuinpaikan perusteella. Valtio seuraa työvoimapalvelujen toteutumista ja asiakkaiden yhdenvertaisuutta palveluissa. Yhdenvertaisuusvaatimus on koko maan tasolla.

Nykytilanteessa yli vuoden työttömänä olleita on Tampereen seudun työllisyysalueella noin 13 000, heistä 8 500 on Tampereella. Lain mukaan työnhakukeskusteluja tulee järjestää kolmen kuukauden välien, mikä tarkoittaa vuodessa yli 50 000 työnhakukeskustelua yli vuoden työttömänä olleille koko työllisyysalueella, ja 34 000:tä tamperelaisille. Koska noin 40 % työnhakukeskusteluista järjestetään muuten kuin tapaamisella aikavarauksella, korvattavien joukkoliikennematkojen piiriin voi laskennallisesti arvioida kuuluvan koko työllisyysalueella noin 30 000 työnhakukeskustelukäyntiä. Näistä noin 20 000 on Tampereella. Korvattavia edestakaisia joukkoliikennematkoja olisi työllisyysalueella noin 60 000 vuodessa, ja niistä muodostuisi 2,80 euron Nysse-kertalipulla laskettuna 168 000 euron kustannus.

Uuden kustannuksia lisäävän tehtävän ottaminen työllisyysalueelle on varsin ongelmallista tilanteessa, jossa Tampereen kaupungilla on käynnissä talouden tasapainottaminen, ja myös työllisyysalueen sopijakunnat edellyttävät kustannusten hillintää ja sopeuttamista. Muutos toisi myös merkittävän määrän hallinnollista lisätyötä työllisyysalueen asiakaspalveluun. Jokainen matka tulisi määritellä erikseen tarkoin tiedoin, ja kertalippujen myöntäminen ja toimittaminen lisäisivät asiakastyötä tekevien työtaakkaa ja veisivät aikaa työnvälitys- ja ohjaustyöltä.

Maksutonta joukkoliikenneyhteyttä velvoittavassa työnhakukeskustelussa käymiseksi on käytännössä mahdotonta tarjota työllisyysalueen asiakkaiden tasapuolisen ja yhdenvertaisen kohtelun edellyttämällä tavalla. Tampereen seudun joukkoliikenteellä on mahdollista matkusta Kangasalan, Lempäälän, Nokian, Oriveden, Pirkkalan, Tampereen, Valkeakosken, Vesilahden ja Ylöjärven alueilla sekä Kuhmoisten kunnasta Kangasalan suuntaan. Akaassa, Juupajoella, Pälkäneellä, Ruovedellä, Urjalassa ja Virroilla on käytettävissä vaihtelevassa määrin muuta joukkoliikennettä, kuten linja-autoyhteyksiä, junayhteyksiä sekä kuntien järjestämää asiointi- tai palveluliikennettä. Palvelutaso, liikennöintipäivät ja reittien soveltuvuus työllisyyspalveluihin asiointiin vaihtelevat kunnittain, eikä joukkoliikenne ole kaikissa tilanteissa tosiasiallisesti käytettävissä asiakkaan velvoittavaan asiointiin.

Työttömyysetuuden tarkoituksena on turvata henkilön toimeentulo työttömyyden aikana sekä tukea työnhakua ja työllistymistä. Jos työttömyysetuus ja muut tulot eivät riitä välttämättömiin menoihin, henkilö voi olla oikeutettu toimeentulotukeen. Oikeus Kelalta haettavaan perustoimeentulotukeen perustuu laissa määriteltyyn laskelmaan tuloista, varoista ja hyväksyttävistä menoista. Jokapäiväiseen elämään kuuluvat menot, mukaan luettuna paikallisliikenteen käyttö, on määritelty sisältyväksi perustoimeentulotuen perusosaan. Täydentävästä toimeentulotuesta päättää hyvinvointialue ja sitä voidaan harkita, kun kyse on erityisestä, välttämättömästä menosta tai henkilön elämäntilanne muutoin sitä edellyttää.

Ilmaisten joukkoliikennelippujen tarjoaminen asiakkaille vaatisi edellä todetusti työllisyysalueen kuntien kesken yhteistä sopimista, lisäisi kustannuksia ja vaatisi lisäresursseja matkalippujen myöntämiseksi. Näin ollen ilmaisten matkojen tarjoaminen työvoimaviranomaisen toimesta ei nykyisellään ole resurssien ja yhdenvertaisuuden näkökulmasta kestävästi järjestettävissä. Aloite ei anna aihetta muihin kuin lausunnossa esitettyihin toimenpiteisiin.

Valtuustoaloite: Maksuton joukkoliikennelippu yli vuoden työttömänä oleville velvoittavaan työnhakukeskusteluun.

Tausta

Työttömien työnhakijoiden velvollisuudet kiristyvät vuonna 2026 voimaan tulevien lainsäädäntömuutosten myötä. Samalla työttömien taloudellinen tilanne on heikentynyt entisestään, eikä työllisyyden paranemisesta lähiaikoina ole merkkejä. Työttömien tilanne on monessa mielessä kohtuuton.

Marraskuun 2025 työllisyyskatsauksen mukaan Tampereen kaupungissa oli marraskuun lopussa yhteensä noin 20 000 työtöntä työnhakijaa, joista noin 7 600 on pitkäaikaistyötöntä (yli vuoden työttömänä olleita).

Pohjoismaisessa työvoimapalvelumallissa painotetaan työnhakijoiden kohtaamista ja tiivistä palveluprosessia, jolloin käyntiajat pyritään järjestämään pääsääntöisesti kasvokkain työllisyyspalveluiden toimistoilla noin 3kk välein. Käyntiajat ovat velvoittavia ja mikäli työtön ei saavu käyntiajalle, voidaan hänelle määrätä työttömyyspäivärahan karenssi ja hänen työnhakunsa katkeaa. Laki määrittelee sen, mikä on pätevä syy olla osallistumatta, siirtää tai peruuttaa käyntiaika. Päteviä syitä ovat esimerkiksi sairastuminen tai työhaastattelu. Laki jättää viranomaiselle tarvittavaa tulkinnanvaraa, koska tilanteet ovat erilaisia.

Ongelmaksi on muodostunut kaupungin linjaus, jonka mukaan velvoittavaa käyntiaikaa ei siirretä tai peruta, vaikka työtön ilmoittaisi, ettei hänellä ole varaa matkustaa toimistolle. Varattomuudesta johtuva käyntiajalle saapumatta jättäminen aiheuttaa jo valmiiksi vaikeassa taloudellisessa tilanteessa olevalle työttömälle lisäongelmia karenssin muodossa. Karenssista johtuvaa työttömyyspäivärahan leikkausta ei kompensoida toimeentulotuesta, vaan se on peruste leikata toimeentulotukea. Tilanne luo köyhyyden kierteen, ja samalla se syventää viranomaisvastaisuutta sekä rapauttaa luottamusta.

Monilla työttömillä ei ole tosiasiallista mahdollisuutta käyttää joukkoliikennettä hintojen nousun vuoksi. Luonnonvarakeskuksen mukaan elintarvikkeiden hinnat ovat nousseet vuodesta 2022 noin 18 %. Samaan aikaan bussilipun hinta on noussut 2,10 eurosta 2,80 euroon (lähimaksulla maksettuna). Lisäksi arvonlisäveron korotus syksyllä 2024 nosti hintoja entisestään ja hyvinvointialue korotti terveydenhuollon maksuja vuoden 2026 alusta keskimäärin 6,9%.

Työttömyyspäiväraha ei ole pysynyt hintojen perässä sosiaaliturvaleikkausten vuoksi. Työttömyysetuuksiin kohdistuu indeksijäädytykset vuosina 2024- 2027 sekä lukuisia muita leikkauksia, kuten lapsikorotuksen sekä suojaosan poisto.

Maksuttoman joukkoliikennelipun tarjoaminen pitkäaikaistyöttömille työnhakukeskusteluun osallistumisen varmistamiseksi ehkäisisi taloudellisen noidankehän syntymistä. Vaikeassa työllisyystilanteessa on tärkeää huomioida työtä hakevat ihmiset ja varmistaa heidän mahdollisuutensa osallistua työllisyyspalveluihin ja lakisääteisten suunnitelmien laadintaan. Käynti toimistossa vähentäisi myös eristäytymistä ja helpottaisi samalla muiden asioiden hoitamista kaupungin keskustassa.

Ehdotus:

Kaupunginvaltuusto päättää, että:

1. Yli vuoden työttömänä olleille työnhakijoille tarjotaan maksuton joukkoliikennelippu, kun he matkustavat velvoittavaan työnhakukeskusteluun työllisyyspalveluihin ja sieltä kotiin.

Tampereella 19.1.2026

Mira Hirvonen (sd.)

Oliver Priimägi

AINO HALINEN

Laura Korhonen

Lauri Lindén

Jouni Sirén

MITJA TAPIO

MIKKO HÄMÄLÄINEN

MIKKO OKSANEN

Minna Minkkinen

Johanna Louhevaara

Johanna Louhevaara

Sofia Järvi

Erika Karonen

TUULA JÄRVINEN

Sanna Kuusipalo

Antti Asp

ATE VIROLAINEN

HANNA-MARIA GRANN

Kalle Kallio
malman mekaan

Ulla Lampman

AGNETA VARTIAINEN

Pia Väter

Pia Väter

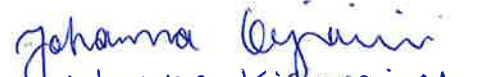

Jukka Gustafsson

Vilma Järvinen

MIISA KARJALAINEN

Perttu Jussila

Jukka Sangervo

Johanna Kirjavainen

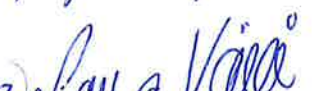

OSSU TUOMOLA

Eero Neuvonen

IIA-ELISABETH SUONI

ANNA MÄKELÄ

Mirja Salmijärvi

Laura Vänskä

IDA LEINO

NINA LINDBERG